

Kristina Háfoss

FRÆLSI KEMUR IKKI AV SÆR SJÁLVUM

Samstarvsaftala, altjóða umboðan og vinarskapur millum Føroyar og Katalonia gjørdur, at leiðin í undanfarnu viku lá uttanlands. Hetta var ein øðrvísi og hendingarík ferð og vika, sum stóð í ljósinum av politisku kreppustøðuni í Katalonia., skrivur Kristina Háfoss í tíðargrein í dag

Fyrri partur

Nýggj stjórnarskipan varð samtykt og síðan vrakað

Í 2010 varð uppskot til nýggja stjórnarskipan klárt at seta í verk í Katalonia. Uppskotið "Statute of Autonomy of Catalonia" var frá 2006, og var eitt úrslit av eini tilgongd, har fólkið í Katalonia skuldi fáa staðfest fleiri grundleggjandi rættindi. Eitt nú varð í uppskotinum staðfest, at fólkið í Katalonia er ein tjóð. At dómstólar skuldu undir katalanskt ræði, og at katalanska málið er høvuðsmálið í Katalonia. Uppskotið varð samtykt á fólkaatkvøðu í Katalonia og av tveimum parlamentum. Bæði tí katalanska og tí spanska. Sostatt var ætlanin at menna samstarvið millum Katalonia og Spania – men henda ætlan varð av ongum. Tí stutt eftir koldømdi ein stjórnarrættarligur dómstólur nýggju stjórnarskipanina fyri Katalonia. Kann tykjast ótrúligt, at hetta skal bera til, enntá eftir fólkaatkvøðu og samtykt í tveimum parlamentum, men so varð. Hetta skapti sjálvandi eina kenslu av manglandi virðing og stóra ónøgd millum nógvar katalanar.

Spanska stjórnin sagt nei til samrøðu

Síðan hevur katalanska stjórnin í fleiri umførum roynt at fáa samrøðu og samráðing í lag við sponsku stjórnina um dagføring av ríkisrættarligu viðurskiftunum millum tjóðirnar, men til fánýtis. Tí hevur katalanska stjórnin seinastu árin til bæði vegleiðandi og vanliga fólkaatkvøðu um fullveldi. Men heldur ikki hetta hevur fingið sponsku stjórnina til samráðingarborðið. Tvørturímóti. Støðan er nú nærur so trupul sum hon kann vera. Í dag eru 9 fyrrverandi ráðharrar, tingfólk, forsetin í parlamentinum og leiðarar fyri felagsskapir, dømd 9-13 ára fongsul – vegna fólkaatkvøðuna í 2017 og virksemini í hesum sambandi – og fleiri fyrrverandi ráðharrar og onnur eru í útlegd.

Á vitjan hjá fyrrverandi forseta

Ein av hesum er fyrrverandi forsetin í Katalonia, sum nú eisini er valdur tingmaður til ES tingið, Carles Puigdemont.

Leiðin lá til Brússel, tí hann hevði boðið á vitjan, har hann býr í útlegd í hesum døgum. Hann hevur stóran áhuga fyri Føroyum. Ikki minst síðan vitjan hansara í Føroyum í fjør, tá hann luttok á ráðstevnu í Norðurlandahúsinum um sjálvsavgerðarrætt – saman við umboðum úr Skotlandi, Ný Kaledonia og Føroyum. Vit umrøddu støðuna í Katalonia, ES og Føroyum.

Carles Puigdemont valdur í ES-tingið

Val var til ES parlamentið í mai mánaða í ár. Hóast Carles Puigdemont fekk fleiri enn 1 millión atkvøður, og harvið fekk flest atkvøður í Katalonia, og varð valdur í ES tingið, so hevur Spania valt at forða honum at sleppa í ES-tingið. Sponsku myndugleikarnir krevja, at hann møtir í Madrid og skrivur undir eitt skjal. Hevði Carles Puigdemont gingið hesum á møti, hevði verið handtikin, og beindur fyri spanska rættin, har hann – so sum rættarskipanin í Spania í dag er samansett – ikki hevði fingið eina óhefta dómsviðgerð, og hevði kunna fingið upp í 25 ára fongsulsrevsing.

Europeiskur dómstólur kann lata dyr upp

Trý katalansk umboð, sum eru í fongsul ella í útlegd, vórðu á ES-valinum fyrr í ár vald av fólkinum í Katalonia til europeiska parlamentið. Hesi hava tó ikki kunna tikið sætið enn vegna sponsku myndugleikarnar. Hesi 3 finga samantlagt 2,2 milliónir atkvøður. Málið er lagt fyri European Court of Justice, og enn bíða tey øll eftir viðgerðini og avgerðini. Advocate Generale hjá

European Court of Justice hevur gjørt sítt tilmæli til dómarnar viðvíkjandi fyrsta málinum. Fyribils niðurstøðan er, at valdu katalansku umboðini, hava rætt til at fara í ES-tingið, og hava fyrst og fremst síni rættindi frá fólkinum og valinum. Advocate Generale vísir á, at øll onnur formlig viðurskifti hjá ES londum koma í aðru røð. Vanliga fylgja dómarnar í ES-dómstólinum hesum tilmælum frá Advocate Generale, men enn verður biðað eftir avgerðini. Tí eru sera nógv fólk í Katalonia og aðra staðni, sum í lötuni bíða í spenningi eftir avgerðini.

Skotland, Týskland og Belgia ikki útflýggjað til Spania

Spansku myndugleikarnir hava samstundis – og nú á triðja sinni – kravt, at myndugleikarnir í Belgia útflýggja Carles Puigdemont til Spania. Tað sama hevur spanska stjórnin kravt viðvíkjandi fyrrverandi katalanskum ráðharrum í útlegd, eitt nú Claru Ponsati, sum í dag starvast sum professari á universiteti í Skotlandi. Higartil hava hvørki dómsvalið Belgia ella Skotlandi vilja útflýggjað katalanarnar til Spania. Tað sama var galdandi fyri týska dómsvaldið, tá dómstólarnir mettu um eina møguliga útflýggjan í fjør. Spania fær sostatt ikki stuðul frá dómsvaldum í øðrum europeiskum londum.

Talgilding í Føroyum í Barcelona

Eftir vitjanina í Brússel, lá leiðin til Barcelona í sambandi við, innbjóðing til luttoke á eini talgildingarráðstevnu – Smart City Expo World Congress 2019. Talan er um eina sera stóra ráðstevnu og framsýning, har yvir 1.000 býir og

lond hava framsýningarbásar, og har fólk úr 146 londum hittast at røða og kjakast um, hvussu tey fremja og gagnnýta talgildu tíðina best møguligt – til frama fyri fólkið. Varð biðin um, at røða og umrøða, hvussu vit í Føroyum arbeiða við, at talgilda samfelagið til frama fyri fólk, vinnu og land.

Vitjaði fyrrverandi forseta í parlamentinum – í fongsli

Ráð- og framsýningarstevnan byrjaði týsdag í vikuni. Men nú leiðin lá til Katalonia vildi eg fegin hitta starvsfelagar og stuðla teimum tjóðskaparfólki, ið eg meti av órøttum eru dømd og beind í fongsul, og eru at meta sum politiskir fangar í Europa.

Dagin áðrenn ráðstevnuna lá leiðin tí á vitjan hjá fyrrverandi forsetanum í katalanska parlamentinum, Carme Forcadell. Hon er dømd og fongslað í 11 ár og 6 mánaðar av sponskum myndugleikum. Einasta orsök er, at hon loyvdi catalanska parlamentinum at umrøða og viðgera úrslitið av fólkaatkvøðu um fullveldi, sum varð hildin í Catalonia í oktober 2017. Hon hevur enntá fingið sama dóm, sum drápsmenn fáa í Spania. Hetta hóast hon bert hevur framt sítt arbeiði, sum fólka-valdur forseti fyri parlamentið. Ófatiligt og fullkomiliga burturvið. Vildi vitja hana fyri at vísa henni stuðul.

Heilsan við úr Íslandi og Føroyum

Tá tað gjørdist greitt, at eg fekk møguleikan at vitja hana, kunnaði eg formennirnar í bæði føroyska og íslenska parlamentinum, Jógvan á Lakjuni og Steingrímur J. Sigfússon. Teir ynsktu báðir, at eg heilsaði henni frá teimum, og